

Sag C-155/20

Sammen drag af anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 98, stk. 1, i Domstolens procesreglement

Dato for indlevering:

31. marts 2020

Forelæggende ret:

Landgericht Ravensburg (Tyskland)

Afgørelse af:

5. marts 2020

Sagsøger og sagsøgte vedrørende modkravet:

RT

SV

BC

Sagsøgte og sagsøger vedrørende modkravet:

Volkswagen Bank GmbH

Skoda Bank, filial af Volkswagen Bank GmbH

Hovedsagens genstand

Forbrugerkreditaftale – fortrydelsesret – oplysninger, der skal angives – direktiv 2008/48/EF – fortabelse af fortrydelsesret – misbrug af rettigheder

Genstand og retsgrundlag for forelæggelsen

Fortolkning af EU-retten, artikel 267 TEUF

Præjudicielle spørgsmål

1. Skal artikel 10, stk. 2, litra l), i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2008/48/EF af 23. april 2008 om forbrugerkreditaftaler og om ophævelse af Rådets direktiv 87/102/EØF (herefter »direktiv 2008/48/EF«) fortolkes således, at kreditaftalen
 - a) skal angive den gældende sats for morarenter på tidspunktet for indgåelse af aftalen som et absolut tal, men som minimum den gældende referencesats (i det foreliggende tilfælde basisrentesatsen i henhold til BGB's § 247), på grundlag af hvilken den gældende sats for morarenter beregnes ved et tillæg (i det foreliggende tilfælde fem procentpoint i henhold til BGB's § 288, stk. 1, andet punktum), som et absolut tal?
 - b) skal forklare konkret, hvordan satsen for morarenter tilpasses, men som minimum skal henvise til de nationale bestemmelser, hvoraf tilpasningen af satsen for morarenter fremgår (BGB's § 247 og § 288, stk. 1, andet punktum)?
2. Skal artikel 10, stk. 2, litra r), i direktiv 2008/48/EF fortolkes således, at kreditaftalen skal angive en konkret, for forbrugeren forståelig metode til beregning af den kompensation for førtidig indfrielse, der skal betales ved førtidig tilbagebetaling af lånet, således at forbrugeren som minimum tilnærmelsesvis kan beregne, hvor meget den kompensation, der skal betales i tilfælde af førtidig indfrielse, andrager?
3. Skal artikel 10, stk. 2, litra s), i direktiv 2008/48/EF fortolkes således,
 - a) at kreditaftalen også skal angive parternes rettigheder vedrørende opsigelse af kreditaftalen i henhold til national ret, navnlig også låntagerens ret til at opsige af en væsentlig grund i henhold til BGB's § 314 i forbindelse med tidsbegrænsede låneaftaler?
 - b) [såfremt spørgsmål a) ovenfor besvares benægtende] at bestemmelsen ikke er til hinder for en national ordning, hvorefter en national særlig opsigelsesret skal angives som omhandlet i artikel 10, stk. 2, litra s), i direktiv 2008/48/EF?
 - c) at kreditaftalen i forbindelse med samtlige opsigelsesrettigheder, som tilkommer kreditaftalens parter, skal oplyse om det gældende varsel for udøvelsen af opsigelsesretten og den form, hvori opsigelseserklæringen skal afgives?
4. Er det i forbindelse med en forbrugerkreditaftale udelukket, at kreditgiveren kan gøre gældende, at forbrugeren har fortabt sin

mulighed for at udøve fortrydelsesretten i henhold til artikel 14, stk. 1, første punktum, i direktiv 2008/48/EF,

- a) når en af de obligatoriske oplysninger i henhold til artikel 10, stk. 2, i direktiv 2008/48/EF hverken er indeholdt behørigt i kreditaftalen eller efterfølgende er blevet givet behørigt, og den periode, hvori denne fortrydelsesret kan udøves i henhold til artikel 14, stk. 1, direktiv 2008/48/EF, ikke er begyndt at løbe?
- b) [såfremt spørgsmål a) ovenfor besvares benægtende], når fortabelsen i det væsentlige støttes på den tid, der er gået siden aftalens indgåelse, og/eller på den omstændighed, at begge kontrahenter har opfyldt aftalen fuldt ud, og/eller at kreditgiveren har disponeret over det tilbagebetalte lånebeløb eller tilbageleveringen af kreditgarantier, og/eller (i tilfælde af, at kreditaftalen er knyttet til en købsaftale) på, at forbrugeren har brugt eller solgt den finansierede genstand, men forbrugeren i den relevante periode og på det tidspunkt, hvor de relevante omstændigheder indtrådte, ikke havde kendskab til sin fortsatte fortrydelsesret og heller ikke er ansvarlig for dette manglende kendskab, og kreditgiveren heller ikke kunne gå ud fra, at forbrugeren havde kendskab hertil?

5. Er det i forbindelse med en forbrugerkreditaftale udelukket, at kreditgiveren kan gøre gældende, at forbrugerens udøvelse af fortrydelsesretten i henhold til artikel 14, stk. 1, første punktum, i direktiv 2008/48/EF, udgør et misbrug af rettigheder,

- a) når en af de obligatoriske oplysninger i henhold til artikel 10, stk. 2, i direktiv 2008/48/EF hverken er angivet behørigt i kreditaftalen eller efterfølgende er blevet givet behørigt, og den periode, hvori denne fortrydelsesret kan udøves i henhold til artikel 14, stk. 1, direktiv 2008/48/EF, således ikke er begyndt at løbe?
- b) [såfremt spørgsmål a) ovenfor besvares benægtende], når udøvelsen af rettigheder på en måde, der udgør misbrug, i det væsentlige støttes på den tid, der er gået siden aftalens indgåelse, og/eller på den omstændighed, at begge kontrahenter har opfyldt aftalen fuldt ud, og/eller at kreditgiveren har disponeret over det tilbagebetalte lånebeløb eller tilbageleveringen af kreditgarantier, og/eller (i tilfælde af, at kreditaftalen er knyttet til en købsaftale) på, at forbrugeren har brugt eller solgt den finansierede genstand, men forbrugeren i den relevante periode og på det tidspunkt, hvor de relevante omstændigheder indtrådte, ikke havde kendskab til sin fortsatte fortrydelsesret og heller ikke er ansvarlig for dette

manglende kendskab, og kreditgiveren heller ikke kunne gå ud fra, at forbrugeren havde kendskab hertil?

Anførte fællesskabsforskrifter

Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2008/48/EF af 23. april 2008 om forbrugerkreditaftaler og om ophævelse af Rådets direktiv 87/102/EØF (herefter »direktiv 2008/48«), navnlig artikel 10, stk. 2, litra l), r) og s)

Anførte nationale retsforskrifter

Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuche (lov om ikrafttræden af den borgerlige lovbog, herefter »EGBGB«), artikel 247, §§ 3, 6 og 7

Bürgerliches Gesetzbuch (den borgerlige lovbog, herefter »BGB«), navnlig §§ 242, 247, 288, 314, 355, 356b, 357, 357a, 358, 492, 495

Kort fremstilling af de faktiske omstændigheder og retsforhandlingerne i hovedsagen

- 1 Tre forenede sager ligger til grund for den præjudicielle sag C-155/20.
- 2 I sagen RT mod Volkswagen Bank indgik sagsøgeren en låneaftale med Volkswagen Bank vedrørende et nettolånebeløb på 11 257,14 EUR, der var øremærket til købet af en VW Passat til privat brug. Sælgeren af køretøjet var en bilforhandler i Ravensburg (Tyskland). Købsprisen androg 15 750 EUR. Sagsøgeren erlagde en udbetaling på 5 000 EUR til sælgeren og finansierede det resterende beløb på 10 750 EUR og engangsbeløbet for en restgældsforsikring – i låneansøgningen benævnt KSB (= Kreditschutzbrief) – på 507,14 EUR, dvs. i alt 11 257,14 EUR, via førnævnte lån.
- 3 I forbindelse med forberedelsen og indgåelsen af låneaftalen gjorde sagsøgte brug af sælgerens bistand. Sælgeren fungerede navnlig som sagsøgtes formidler af lånet og anvendte de aftaleformularer, som sagsøgte stillede til rådighed. I låneaftalen blev det aftalt, at sagsøgeren skulle tilbagebetale lånebeløbet på 11 927,04 EUR (nettolånebeløb på 11 257,14 EUR med tillæg af renter på 669,90 EUR) fra den 15. januar 2015 i 48 lige store månedlige rater på 248,48 EUR. Sagsøgeren betalte de aftalte rater regelmæssigt og indfrie lånet fuldstændigt med den sidste rate, der forfaldt den 15. december 2018.
- 4 Kort før den fuldstændige opfyldelse af sagsøgerens betalingsforpligtelser i henhold til låneaftalen fortrød denne dog ved skrivelse af 22. november 2018 sin viljeserklæring om indgåelsen af låneaftalen. Sagsøgeren er af den opfattelse, at fortrydelsen er gyldig, eftersom fortrydelsesfristen ikke var begyndt at løbe på grund af fejlagtige obligatoriske oplysninger. Derfor har han nedlagt påstand om,

at sagsøgte skal tilbagebetale de afdrag, der allerede er blevet betalt, samt udbetalingen, der blev betalt til sælgeren, mod tilbagelevering af køretøjet.

- 5 Sagsøgte har nedlagt påstand om frifindelse med den begrundelse, at sagsøgte har givet sagsøgeren alle obligatoriske oplysninger behørigt, og at fortrydelsesfristen er udløbet. Desuden har sagsøgte gjort gældende, at der foreligger fortabelse og ulovlig udøvelse af rettigheder, eftersom fortrydelsesretten ikke skal gøre det muligt at unddrage sig de aftalemæssige forpligtelser længe efter aftalens indgåelse, og efter at de aftalemæssige forpligtelser er blevet opfyldt uden indsigelser og modydelsen er blevet modtaget og brugt.
- 6 De faktiske omstændigheder i sagen BC mod Volkswagen Bank svarer i det væsentlige til de faktiske omstændigheder i sagen RT mod Volkswagen Bank, dog med følgende forskel: I dette tilfælde betalte sagsøgeren ligeledes sine afdrag på lånet regelmæssigt og indfrie det ved betaling af den sidste rate, der forfaldt den 1. maj 2018. Ved købsaftale af 4. juni 2018 solgte hun atter sit køretøj tilbage til den bilforhandler, hos hvem hun havde købt det. Ved skrivelse af 5. januar 2019 fortrød sagsøgeren sin viljeserklæring om indgåelsen af låneaftalen.
- 7 Sagsøgeren er af den opfattelse, at låneaftalen som følge af den gyldige fortrydelse af 5. januar 2019 er blevet til et tilbagebetalingskrav. Sagsøgeren har derfor nedlagt påstand om, at sagsøgte skal tilbagebetale de afdrag, der er blevet betalt til sagsøgte, og udbetalingen, der blev betalt til sælgeren, med fradrag af videresalgsprisen. Derudover har sagsøgeren krævet godtgørelse for sine udenretslige advokatombudsninger.
- 8 Sagsøgte har nedlagt påstand om frifindelse med den begrundelse, at sagsøgte har givet sagsøgeren alle obligatoriske oplysninger behørigt, og at fortrydelsesfristen er udløbet. Sagsøgte har subsidiært gjort gældende, at indsigelserne om fortabelse og ulovlig udøvelse af rettigheder under alle omstændigheder er til hinder for en udøvelse af fortrydelsesretten, eftersom sagsøgte med føje satte sin lid til, at sagsøgeren ikke længere ville gøre brug af en eventuel fortrydelsesret, efter at sagsøgeren havde tilbagebetalt lånet den 1. maj 2018. Sagsøgte har endvidere støttet indsigelsen om ulovlig udøvelse af rettigheder på, at udøvelsen af fortrydelsesretten på trods af det forudgående tilbagesalg af køretøjet til den oprindelige sælger skal anses for at være misbrug af rettigheder.
- 9 Sagen SV mod Skoda Bank svarer i det væsentlige til sagen BC mod Volkswagen Bank, dog med den forskel, at SV indfrie sit lån fuldstændigt med den sidste rate af 3. august 2016, men først fortrød sin viljeserklæring om indgåelsen af låneaftalen ved skrivelse af 25. april 2019, dvs. næsten tre år senere.

Kort fremstilling af begrundelsen for forelæggelsen

- 10 I denne sammenhæng henvises indledningsvis til præmis 7-44 i sammendraget af anmodningen om præjudiciel afgørelse i sag C-33/20. Selv om det tredje spørgsmål i den foreliggende sag består af tre delspørgsmål og i sag C-33/20 af to

delspørgsmål, er det første til det tredje spørgsmål i de to anmodninger om præjudiciel afgørelse i øvrigt identiske, og bemærkningerne i anmodningen om præjudiciel afgørelse i sag C-155/20 vedrørende det første til det tredje spørgsmål svarer til spørgsmålene i anmodningen om præjudiciel afgørelse i sag C-33/20. I den foreliggende sag anfører den forelæggende ret yderligere betragtninger vedrørende emnerne fortabelse af fortrydelsesretten og udøvelse af fortrydelsesretten, der udgør misbrug af rettigheder.

- 11 Med hensyn til det fjerde spørgsmål, litra a), og det fjerde spørgsmål, litra b), har den forelæggende ret anført følgende. Spørgsmålet om, under hvilke betingelser en forbruger har fortabt muligheden for at udøve sin fortrydelsesret i forbindelse med forbrugerkreditaftaler, besvares ikke ensartet i den nationale retspraksis og litteratur. Efter den forelæggende rets opfattelse er det afgørende, hvilke retsprinsipper der gælder for indsigtelsen om fortabelse af fortrydelsesretten.
- 12 Den forelæggende ret henviser til kendelse af 27. november 2007, *Diy-Mar Insaat Sanayi ve Ticaret og Akar mod Kommissionen*, C-163/07 P, EU:C:2007:717, præmis 36, hvori Domstolen fastslog, at en rettighedsindehaver ikke kan lægges en fristoverskridelse til last, når der hos en borger, der er i god tro, og som har udvist den omhu, der kræves af en normalt påpasselig person, har kunnet fremkaldes en undskyldelig vildfarelse, og til den faste retspraksis, hvorefter den forpligtede ikke gyldigt kan påberåbe sig retssikkerhedsgrunde for at afhjælpe en situation, der er forårsaget af, at den pågældende ikke har opfyldt et krav i henhold til EU-retten om at forelægge oplysninger vedrørende rettighedsindehaverens ret til at opsige aftalen eller fortryde denne (dom af 19.12.2013, *Endress*, C-209/12, EU:C:2013:864, præmis 30).
- 13 Endvidere henviser den forelæggende ret til effektivitetsprincippet, som skal tages i betragtning i forbindelse med spørgsmålet om fortabelse. Den nationale lovgivning må ikke gøre det umuligt eller vanskeligt for indehaveren af retten at udøve dennes ret. Effektivitetsprincippet kan også være til hinder for anvendelse af nationale regler om god tro, idet disse regler muligvis ikke dækker de EU-retlige krav. Spørgsmålet er således, om en påberåbelse af fortabelse i det hele taget kan komme i betragtning, når de obligatoriske oplysninger i henhold til artikel 10, stk. 2, i direktiv 2008/48 ikke er blevet givet behørigt.
- 14 Selv hvis indsigtelsen om fortabelse EU-retligt set principielt blev anset for lovlig i de tilfælde, hvor obligatoriske oplysninger ikke er blevet givet behørigt, forekommer det imidlertid tvivlsomt, om der kan tages hensyn til den forløbne tid og andre omstændigheder ved den samlede afvejning af de synspunkter, der taler for og imod en fortabelse, når forbrugeren i den periode, der er relevant i forhold til fortabelsen, og på det tidspunkt, hvor de relevante omstændigheder indtrådte, ikke vidste og heller ikke burde have vidst, at dennes fortrydelsesret fortsat gjaldt.
- 15 Den forelæggende ret anser det fjerde spørgsmål, litra a), og det fjerde spørgsmål, litra b), for afgørende for sagens afgørelse, idet de sagsøgte, såfremt et af disse to

spørgsmål besvares bekræftende, sandsynligvis ikke gyldigt kan gøre gældende, at sagsøgerne har fortabt deres fortrydelsesret.

- 16 Hvad angår det femte spørgsmål, litra a), og det femte spørgsmål, litra b), vedrørende en udøvelse af fortrydelsesretten, der udgør misbrug af rettigheder, anfører den forelæggende ret, at der ligeledes er divergerende opfattelser med hensyn til dette emne i retspraksis og litteraturen. I denne forbindelse anser den forelæggende ret det ligeledes for afgørende, hvilke retsprincipper der i henhold til EU-retten gælder for indsigelsen om en udøvelse af fortrydelsesretten, som udgør et misbrug af rettigheder, jf. artikel 14, stk. 1, første punktum, i direktiv 2008/48.
- 17 Spørgsmålet er, om en påberåbelse af misbrug af rettigheder i tilfælde af, at de obligatoriske oplysninger i henhold til artikel 10, stk. 2, i direktiv 2008/48 ikke er blevet givet behørigt, som udgangspunkt ikke kan komme i betragtning, idet den forpligtede ifølge Domstolens faste praksis ikke gyldigt kan påberåbe sig retssikkerhedsgrunde for at afhjælpe en situation, der er forårsaget af, at den pågældende ikke har opfyldt et krav i henhold til EU-retten om at forelægge oplysninger vedrørende rettighedsindehaverens ret til at opsige aftalen eller fortryde denne (dom af 19.12.2013, Endress, C-209/12, EU:C:2013:864, præmis 30).
- 18 Selv hvis man EU-retligt set principielt anser påberåbelse af misbrug af rettigheder for lovlig i de tilfælde, hvor obligatoriske oplysninger ikke er blevet givet behørigt, er det alligevel tvivlsomt, om der kan tages hensyn til den forløbne tid og andre omstændigheder ved den samlede afvejning af de synspunkter, der taler for og imod et misbrug af rettigheder. Det er muligt, at der kun kan tages hensyn til disse omstændigheder, når forbrugeren i den relevante periode vidste eller burde have vidst, at dennes fortrydelsesret fortsat gjaldt.
- 19 Den forelæggende ret anser det femte spørgsmål, litra a), og det femte spørgsmål, litra b), for afgørende for sagens afgørelse, idet de sagsøgte, såfremt et af disse to spørgsmål besvares bekræftende, sandsynligvis ikke gyldigt kan gøre gældende, at sagsøgerne har udøvet deres fortrydelsesret på en måde, der udgør et misbrug af rettigheder.